

Universiteit Utrecht

Kinderen over hun Gebruik en Beleving van de Openbare Speelruimte: Een Explorerend Evaluatieonderzoek van het SchoolSpeelPleinen (SSP) Project

Auteur: Bonnita Leisberger

Studentnummer: 4294882

Universiteit Utrecht

Masteropleiding: Pedagogische wetenschappen

Masterprogramma: Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken

Thesisbegeleider: Hr. Rob van Gaal

1ste beoordeelaar : Dr. Paul Baar

2de beoordeelster: Dr. Monique van Londen

Inleverdatum: 15 mei 2016

Samenvatting

In dit kwalitatief explorerend evaluatieonderzoek is met behulp van schriftelijke vragenlijsten inzicht verkregen in het gebruik en de beleving van het door Jantje Beton heringerichte SchoolSpeelPlein (SSP) als mede in de factoren die voor bovenbouwleerlingen bepalend zijn voor de aantrekkelijkheid van openbare speelplekken. De vragenlijst werd groepsgewijs ingevuld door 103 bovenbouwleerlingen van twee scholen die deelgenomen hebben aan het project. De data werd geanalyseerd met gemixte methoden waarbij de gesloten vragen kwantitatief werden geanalyseerd en de open vragen kwalitatief. Uit de analyse kwam naar voren dat het SSP niet alleen tijdens de pauze op verschillende wijze wordt gebruikt, maar ook buiten schooltijd om, op het moment dat het SSP onderdeel is van de openbare speelruimte. Verder werd de aantrekkelijkheid van openbare speelplekken voor leerlingen bepaald door verschillende factoren uit de persoonlijke, sociale en ruimtelijke omgeving. Toch werd de aantrekkelijkheid van het SSP hoofdzakelijk bepaald door de speelmogelijkheden. Vervolgonderzoek is nodig om beter zicht te krijgen op de beleving en behoeftes van spelen op het schoolplein.

Kernwoorden: openbare speelruimte, buiten spelen, beleving, bovenbouwleerlingen, omgevingsfactoren, schoolplein

Abstract

This explorative qualitative evaluation research used written questionnaires to provide insight in to the use and perception of the transformed SchoolSpeelPlein by Jantje Beton (SSP). The research also gave insight in the factors that determine the attractiveness of public playgrounds. The questionnaire was completed by 103 schoolchildren from two elementary schools that participated in the project. Mixed methods were used for the analysis in which the closed questions were analyzed quantitatively and the open questions qualitatively. The results show that the SSP is not only used in different ways during the break but also after school. Furthermore this research shows that the attraction of public playgrounds are determined by different factors from the personal, social and physical environment. However, the attractiveness of the SSP is predominantly determined by the facilities on the playground. This paper suggest that further research should be undertaken on the understanding of the experience and needs of playing in the school playground.

Keywords: public play space, outdoor play, schoolchildren, perception, environmental factors, school playground

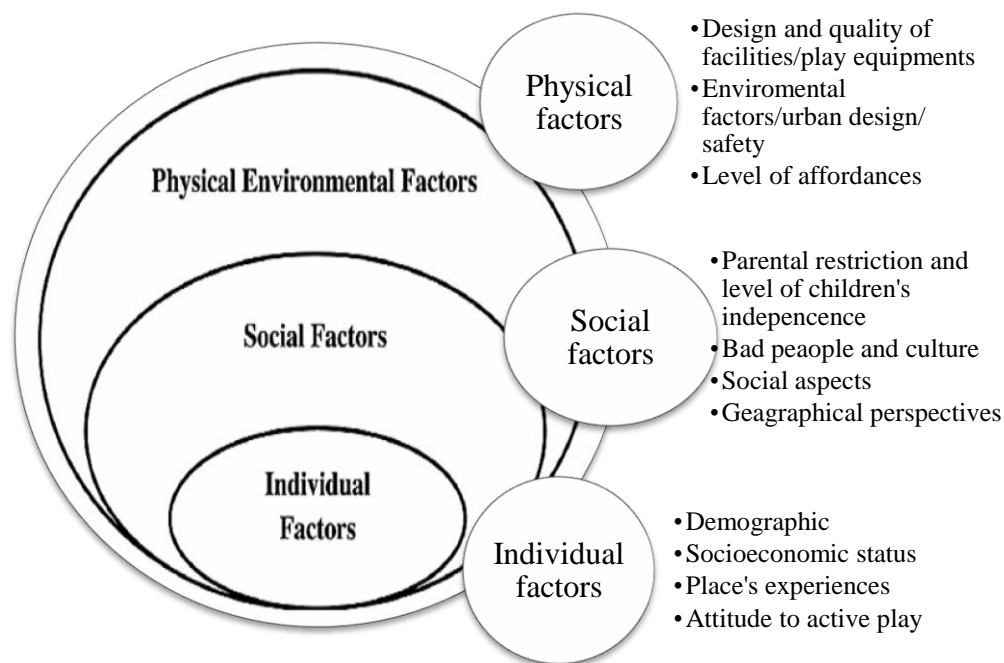
Kinderen over hun Gebruik en Beleving van de Openbare Speelruimte: Een Evaluatie van het SchoolSpeelPleinen (SSP) Project

Spelen en bewegen in de openbare speelruimte is niet alleen leuk maar ook belangrijk voor kinderen. Belangrijk vanwege de wetenschappelijke aanwijzingen dat buiten spelen positief bijdraagt aan de ontwikkeling van sociale, cognitieve, fysieke en emotionele vaardigheden, en aan het algemeen welzijn van kinderen (Cole-Hamilton, Harrop, & Street, 2002; Goldstein, 2012; Isenberg & Quisenberry, 2002). Echter, buiten spelen blijkt voor veel kinderen niet vanzelfsprekend te zijn. Recente studies laten zien dat vooral in stedelijke gebieden de openbare speelruimte steeds minder wordt gebruikt (Karsten, 2005; Karsten, Kuiper, & Reubsat, 2001; Koning & Poort, 2013). De oorzaak wordt onder andere gezocht in de kwaliteit van de openbare speelruimte. De openbare speelruimte zou door de jaren heen namelijk kleiner, onveiliger en waarschijnlijk ook minder aantrekkelijk zijn geworden voor kinderen (Van Gils et al., 2009; Little & Wyver, 2008; Steketee, Tierolf, Mak, & Brolsma, 2012).

Het verminderde gebruik van de openbare speelruimte is niet onopgemerkt gebleven. In de afgelopen jaren is er vanuit verschillende domeinen belangstelling ontstaan voor het stimuleren van buiten spelen. Zo wordt in het huidige overheidsbeleid een natuurlijke omgeving, waarin kinderen worden gestimuleerd om meer te bewegen en vrijuit te spelen, aangedragen als essentieel onderdeel van een gezond opvoedklimaat (Rijksoverheid, 2012). De organisatie Jantje Beton draagt daaraan bij. Jantje Beton is de enige fondswervende organisatie in Nederland die specifiek gericht is op het vergroten van de speel- en beweegmogelijkheden van kinderen in de eigen buurt. Zij is mede verantwoordelijk voor de ontwikkeling en uitvoering van projecten en activiteiten die bedoeld zijn om de kwaliteit van de openbare speelruimte te verbeteren (Jaarverslag Jantje Beton, 2012). Verder is buiten spelen ook vanuit het wetenschappelijke domein uitgebreid onder de loep genomen. Het sociaal ecologisch model, aangeraden door Sallis, Owen en Fisher (2008), blijkt bijzonder bruikbaar te zijn voor het begrijpen en verklaren van lichamelijke activitief gedrag, zoals het buitenspeelgedrag. In figuur 1 is te zien dat vanuit een sociaal ecologisch kader het buitenspeelgedrag het resultaat is van een unieke wisselwerking tussen persoonlijke factoren en factoren uit de sociale en ruimtelijke-omgeving (Aziz & Said, 2012; Cleland et al., 2010; Stokols, 1996) waarvan persoonlijke factoren de meeste invloed zouden hebben (Veitch, Bagley, Ball, & Salamon, 2006). Zo zou een minder saaie speelomgeving veel kinderen stimuleren om vaker buiten te spelen (Snel, Timmermans, & Meinema, 2013). Dat is ook de reden waarom de projecten van Jantje Beton gericht zijn op het creëren van uitdagende

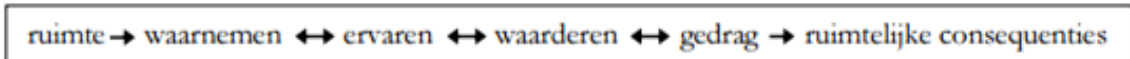
KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

speelplekken en mogelijkheden voor kinderen. Een van deze projecten was het landelijke meerjaren project 'Jantje Beton SchoolSpeelPleinen' (SSP) waarbij de schoolpleinen van de deelgenomen scholen enerzijds werden heringericht en anderzijds na schooltijd opengesteld voor de buurt.

Figuur 1. Social-ecological model- three levels: Main factors children's use of outdoor environment (Aziz & Said, 2012; Rowe, Shilbury, Ferkins, & Hinckson, 2013).

De aandacht van deze studie gaat eerst uit naar het gebruik van het SSP dat tijdens de pauze een schoolplein is, maar buiten schooltijd een openbare speelplek. Vervolgens is er aandacht voor beleving. Bij beleven gaat het namelijk om een set van wisselende factoren die van invloed kunnen zijn op gedrag. Het is een strikt persoonlijke aangelegenheid waar aspecten zoals de context, persoonlijke voorkeur, de activiteit, kennis en ervaring in mee spelen (De Graaff, Reinhard, & Vreke, 2002) In figuur 2 is te zien dat beleven begint bij het waarnemen van een ruimte. Op dat moment worden er bepaalde ervaringen opgeroepen en krijgt de ruimte een bepaalde waardering. Deze ervaringen en waardering kunnen vervolgens van invloed zijn op gedrag. Zo worden hoog gewaardeerde plekken vaker bezocht dan laag gewaardeerde plekken (Buijs & Van Kralingen, 2003).

Figuur 2. Beleving van mens - omgeving (Buijs & Van Kralingen, 2003 in Nuijten, 2008).

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

De algemene doelstelling van het huidige onderzoek is het evalueren van het Jantje Beton SSP project door het gebruik en de beleving van het heringerichte schoolplein te verkennen. Omdat kinderen een andere kijk op de wereld hebben dan volwassenen (Cook & Hess, 2007; Oloumi, Mahdavinejad, & Namvarrad, 2012), verkent deze studie het perspectief van kinderen. Om precies te zijn laat deze studie kinderen aan het woord van 8 tot 13 jaar die in de bovenbouw van de basisschool zitten. Deze keuze komt voort uit het gegeven dat in eerdere studies aanwijzingen zijn gevonden dat bovenbouwleerlingen over het algemeen vaker zelfstandig mogen buiten spelen dan leerlingen uit de onderbouw en middenbouw (Snel et al., 2013; Veitch et al., 2006). Verder kunnen relevante onderzoeksresultaten een bijdrage leveren aan zowel de ontwikkeling en verbetering van het Jantje Beton beleid als de algemene kennis rond buiten spelen. Het unieke van deze studie is dat de onderzoeksresultaten mogelijk ten gunste komen van het Gezonde Schoolpleinen Project. Dit project wordt momenteel in opdracht van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uitgevoerd en is verantwoordelijk voor de herinrichting van in totaal 70 schoolpleinen (www.jantjebeton.nl; www.gezondeschool.nl).

Dit onderzoek gaat in op de volgende vraagstelling: *Hoe wordt het door Jantje Beton heringericht SchoolSpeelPlein (SSP) door bovenbouwleerlingen van de basisschool gebruikt en beleefd en welke factoren zijn bepalend voor de aantrekkelijkheid van een openbare speelplek?* Deze vraagstelling is opgedeeld in vier onderzoeksvragen.

Gebruik

De eerste onderzoeksvraag van deze studie is: *In hoeverre wordt het SSP door bovenbouwleerlingen gebruikt als openbare speelruimte?* Anders verwoord zal deze vraag verkennen of er buiten schooltijd wordt gespeeld op het SSP. Buiten schooltijd om wordt voor deze vraag opgedeeld in ‘meteen na afloop van school’ en ‘op schoolvrije dagen’. Deze verdeling komt voort uit een gesprek met een directeur van een school met een SSP. Hij suggereerde dat ouders hun kinderen door de hoge prijzen van de naschoolse opvang in de openbare ruimte laten verblijven totdat ze naar huis kunnen keren (Mondelinge communicatie 6-2-2015, Groningen). Om te verkennen of het gebruik als openbare speelruimte niet alleen in het verlengde van school ligt, wordt er naast het onderscheid in moment ook gekeken naar het totale gebruik van de openbare speelruimte. Een inventarisatie van alle gebruikte speelplekken kan mogelijk verkennen in hoeverre het SSP door leerlingen wordt herkend als buiten speelplek.

De verwachting is dat leerlingen meteen na afloop van school gebruik maken van het SSP. Uit eerder onderzoek is namelijk gebleken dat een meerderheid van de ondervraagde

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

kinderen die na schooltijd kunnen spelen op het schoolplein, dit ook doet (Vonk, 2010). Hoewel het schoolplein in het onderzoek van Snel et al. (2013) werd aangewezen als populaire speelplek is het nog onbekend of het SSP ook op schoolvrije dagen wordt gebruikt. Zo werd in het betreffende onderzoek geen onderscheid gemaakt in het schoolplein tijdens de pauze en het schoolplein buiten schooltijd om. Wel is het waarschijnlijk dat leerlingen die het SSP gebruiken op schoolvrije dagen in de buurt van school wonen. Recente studies laten namelijk zien dat de meest gebruikte speelplekken in de directe woonomgeving van kinderen liggen (Castonguay & Jutras, 2009; Jansson, 2010). Ervan uitgaande dat leerlingen die te voet naar school gaan dichter bij school wonen dan leerlingen die met de fiets of auto gaan, verwacht het onderzoek dat (indien) leerlingen het SSP op schoolvrije dagen gebruiken, er naar verhouding meer lopend naar school gaan dan met de fiets of auto. Mocht het SSP ook buiten schooltijd om worden gebruikt is het bovendien waarschijnlijk dat niet alleen kinderen van de betreffende school gebruik maken van het SSP.

De tweede onderzoeksvraag is: *Op welke wijze gebruiken bovenbouwleerlingen het SSP?* In het onderzoek van Blatchford, Baines en Pellegrini (2003) werd onderscheid gemaakt in twaalf categorieën van activiteiten, variërend van bal-, fantasie- en race- spellen tot aan praten of geen activiteit. Het huidige onderzoek is vooral geïnteresseerd in de mate van lichamelijke inspanning en het gebruik van de inrichtingselementen bij deze activiteiten.

Bij de mate van lichamelijke inspanning wordt er geschat of er veel, weinig of niet wordt bewogen. Deze studie gaat ervan uit dat bij praten weinig wordt bewogen en bij balspellen veel. Op basis van de traditionele verschillen tussen jongens en meisjes wordt er verwacht dat jongens actiever zijn dan meisjes. Over het algemeen zijn het namelijk de jongens die in de pauze actief en competitie gericht zijn terwijl de meisjes de voorkeur geven aan passievere activiteiten die gericht zijn op sociaal contact en samenwerken (Blatchford et al., 2003; Boyle, Marshall, & Robeson, 2003; Vonk, 2010). Ook wordt er verwacht dat leerlingen die buiten spelen negatief waarderen (saai of niet leuk), over het algemeen minder bewegen dan leerlingen die buiten spelen positief waarderen (leuk of super leuk). Deze verwachting komt voort uit het gegeven dat persoonlijke voorkeur bepalend zou zijn voor de mate van lichamelijke inspanning (Ridgers, Stratton, & Fairclough, 2006). Bij het gebruik van de inrichtingselementen wordt er onderscheid gemaakt in het gebruik van toestellen (zoals de schommel of het duikelrek), het gebruik van losse materialen (zoals een bal of touw) of geen direct gebruik van de inrichting (bij praten of lopen). Omdat balspellen in groepsverband populair zijn bij jongens (Ridgers et al., 2006) wordt er verwacht dat meisjes meer

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

verschillende soorten activiteiten doen en daardoor meer gebruik maken van de inrichting elementen dan jongens.

Hoewel de activiteiten op het schoolplein in veel onderzoeken zijn onderzocht (Aziz & Said, 2012), werd er vooral gekeken naar de activiteiten tijdens de schoolpauze. Echter, in deze studie is er onderscheid gemaakt in het gebruik 'tijdens de pauze' en 'buiten schooltijd om'. Op deze wijze ontstaat er de mogelijkheid om deze met elkaar te vergelijken. Het is mogelijk dat het SSP als openbare speelplek op een andere wijze wordt gebruikt dan als schoolplein. Thomson (2014) introduceert de term *circumscribed play* waarmee ze verwijst naar spelen dat wordt begrensd door leerkrachten vanuit regels, voorschriften en angsten. Het spelen zou om allerlei redenen worden begrensd: een daarvan is veiligheid. Zo zouden activiteiten met verhoogd risico op ongevallen, zoals klimmen, vaak worden beperkt tijdens de schoolpauze (Thomson, 2002). Dit zou kunnen betekenen dat leerlingen buiten schooltijd om andere, wellicht risicovollere, activiteiten ondernemen. Toch wordt er verwacht dat leerlingen het SSP op dezelfde wijze gebruiken. Volgens Armitage (2005) is de ruimtelijke inrichting van een schoolplein namelijk in grote lijnen bepalend voor de activiteiten die er kunnen plaatsvinden.

Beleving

De derde onderzoeksvraag van deze studie is: *Op welke wijze wordt het SSP door bovenbouwleerlingen beleefd?* De beleving van het SSP wordt verkend aan de hand van ervaringen en waardering. Net zoals in de tweede onderzoeksvraag wordt er onderscheid gemaakt in het SSP als openbare speelruimte en het SSP als schoolplein

Spelen op het SSP zal voor iedere leerling bepaalde ervaringen in de vorm van gevoelens en gedachtes oproepen. Na een tijdje buiten spelen en bewegen voelen de meeste kinderen zich blij en vrolijk (Snel et al., 2013). Vooral het sociale aspect en de vrijheid van buiten spelen wordt door kinderen positief gewaardeerd (Brockman, Jago, & Fox, 2011). Hiervan uitgaande wordt er verwacht dat leerlingen voornamelijk positieve gevoelens (zoals blij en tevreden) relateren aan spelen op het SSP waarbij er wordt verwacht dat deze leerlingen het SSP ook beter waarderen dan leerlingen met negatieve gevoelens. Er wordt echter niet verwacht dat leerlingen bewust zijn van de dubbele functie van het plein. Het is waarschijnlijk dat spelen op het SSP vooral aan school laat denken (zoals klasgenoten en pauze) en in mindere mate aan vrije tijd (zoals buiten spelen en avontuur). Aan de andere kant is het ook mogelijk dat leerlingen die het SSP als openbare speelruimte gebruiken, ook minder aan school denken. Omdat leerlingen betrokken zijn geweest bij de herinrichting van het plein wordt er verwacht dat het SSP hoog wordt gewaardeerd met gemiddeld een zeven of hoger als

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

rapportcijfer. Ook wordt er verwacht dat een SSP met natuurlijke elementen beter wordt gewaardeerd dan een betegeld SSP (Maas, Tauritz, Van der Wal, & Hovinga, 2013). Als laatst wordt er gekeken naar de waardering van spelen op het SSP. Volgens Thomson (2007) kunnen er in de pauze spanningen ontstaan tussen leerkrachten en leerlingen. Dit zou betekenen dat het spelen in de pauze lager wordt gewaardeerd dan spelen buiten schooltijd. Richards (2012) beargumenteert echter dat kinderen altijd plezier kunnen maken. Over het algemeen wordt de pauze ook gezien als een moment van rust en plezier. Zodoende wordt er verwacht dat leerlingen het gebruik als schoolplein en het gebruik als openbare speelruimte op dezelfde wijze waarderen.

De vierde en laatste onderzoeksvraag van deze studie is: *Welke factoren zijn voor bovenbouwleerlingen bepalend voor de aantrekkelijkheid van een openbare speelplek?* Zoals eerder beschreven stimuleert Jantje Beton het buitengebruik door uitdagende speelplekken en mogelijkheden te creëren voor kinderen in de eigen buurt. Zo transformeerde het SSP project een saai schoolplein om tot een aantrekkelijk SchoolSpeelPlein. Maar wat maakt een speelplek eigenlijk saai of juist aantrekkelijk? Anders gezegd verkent deze vraag welke factoren bepalend zijn voor de waardering van een speelplek (Buijs & Van Kralingen, 2003). Volgens De Graaff et al. (2002) wordt waardering bepaald door persoonlijke factoren en ruimtelijke factoren. In een gedateerde publicatie wordt een gedetailleerdere omschrijving gegeven: “De waardering van een landschap wordt niet alleen bepaald door dominante waarnemingskenmerken maar ook door sociale, esthetische, ethische, symbolische en/of stemmingsaspecten. Ook zijn er nog randvoorwaarde voor persoonlijk gebruik die de waardering beïnvloeden zoals veiligheid, bereikbaarheid, en toegankelijkheid” (Coeterier, 1987, p. 22). Toch wordt in veel onderzoeken waardering gemeten aan de hand van een schoonheidsoordeel. Het is echter waarschijnlijk dat de waardering van kinderen niet op dezelfde wijze wordt bepaald. Waar volwassenen eerst kijken naar de vormen, kijken kinderen eerst naar de functie en mogelijkheden van een plek (Jansson, 2010).

Door de jaren heen zijn de aantrekkelijke kenmerken van speelplekken in verschillende studies onder de loep genomen (Castonguay & Jutras, 2009; Jansson, 2010). Vooral over de inrichting is veel geschreven, die zou onder andere de ruimte moeten bieden voor contact met andere, uitdaging en veiligheid, ontdekking, variatie en manipulatie (Norðdahl & Einarsdóttir, 2015). In de literatuur komt bovendien een breed scala aan factoren naar voren zoals de omvang, de netheid en de ligging van een plek (Jansson, 2015; Oloumi et al., 2012; Veitch et al., 2006). Behalve ruimtelijke factoren zijn persoonlijke factoren

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

bepalend (De Graaff et al., 2002). Zo zouden veel speelplekken niet aansluiten bij de speelbehoefte van kinderen (Wardle, 1990). Leeftijd speelt hierin een belangrijke rol.

Ondanks dat de gepresenteerde bevindingen niet afkomstig zijn uit Nederlandse onderzoeken, verwacht het huidige onderzoek soortgelijke bevindingen. Het is waarschijnlijk dat de aantrekkelijkheid van een speelplek wordt bepaald door een breed scala aan factoren. Tevens wordt er verwacht dat de aantrekkelijkheid meer wordt bepaald door mogelijkheden dan door de schoonheid. Als laatste wordt er gekeken naar de waardering van het SSP. Hoewel de waardering van het schoolplein in eerder onderzoek werd onderzocht (Maas et al., 2013), bleef deze beperkt tot de gewaardeerde inrichtingselementen. Uitgaande van de visie van Thomson (2003, 2005) is het spelen in de pauze niet te vergelijken met vrij buiten spelen. Volgens haar is de pauze een onderdeel van school. Om deze reden wordt er verwacht dat andere factoren bepalend zijn voor de aantrekkelijkheid van het SSP.

Methoden

Type onderzoek

In dit kwalitatief explorerend evaluatieonderzoek is met behulp van schriftelijke vragenlijsten inzicht verkregen in het gebruik en de beleving van het door Jantje Beton heringerichte SchoolSpeelPlein vanuit het perspectief van bovenbouwleerlingen. Vanwege het ontbreken van relevante gegevens voor de uitvoering van het project was deze studie een verkenning. Verder vond er voorafgaand aan het onderzoek een veldoriëntatie plaats waarin zeven van de veertien deelgenomen scholen aan het project vanuit een gelegenheidssteekproef zijn bezocht. Tijdens deze bezoeken werd er met een informant gesproken over het SSP (over het project, de inrichting en het gebruik) en werden er foto's gemaakt van de ruimtelijke inrichting. Vanuit deze waarnemingen werd er vorm gegeven aan het onderzoek dat het karakter heeft van een *kwalitatieve survey*. Deze term verwijst naar kwalitatief onderzoek dat gericht is op het inventariseren en beschrijven van een facet van een onderzoek verschijnsel (Baarda, De Goede, & Theunissen, 2005; Baarda, Bakker, & Julsing, 2013). Dit maakt dat het huidige onderzoek niet gericht is op frequentie maar op de aard, diversiteit en reikwijdte van verschillende gevoelens, gedachten en gedragingen (Jansen, 2005, 2010).

Participanten

Van de zeven bezochte scholen in de veldoriëntatie werden er in totaal vier benaderd voor deelname aan het onderzoek waarvan uiteindelijk twee hebben meegewerkt. In eerste instantie werd er vanuit theoretische overwegingen gestreefd naar maximale variatie op grond van de stedelijkheid van de gebieden waarin de scholen liggen (Baarda et al., 2005, 2013). Er werd een school in een landelijk, hoog stedelijk en zeer hoog stedelijk gebied benaderd.

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

Echter vanwege onderzoek moeheid (Brinkman, 2000) waren twee scholen niet bereid om mee te werken. De tweede school die wel bereid was om mee te werken kwam voort uit een opportunistische steekproef (Boeije, 2014). Verder is er vanuit praktische overwegingen gekozen voor een clustersteekproef, een gebruikelijke methoden bij schoolonderzoeken (Baarda, De Goede, & Kalmijn, 2007). Hieruit volgt dat alle bovenbouwleerlingen werden gevraagd voor deelname aan het onderzoek. Uiteindelijk is de vragenlijst ingevuld door 103 bovenbouwleerlingen van twee basisscholen. Omdat de schoolpleinen verschillend zijn ingericht, is er in onderzoeksvraag drie en vier onderscheid gemaakt in school. Het ene SSP bestaat namelijk uit twee betegelde pleinen die zijn ingericht met felle kleuren, toestellen en sportelementen (zoals een pingpong tafel, schommel en doelpaaltjes) terwijl het andere SSP veel groene en natuurlijke elementen bevat (zoals een houten speelboot, een zandheuvel en een moestuin). Vanwege de beperkte omvang van de Gelegenheidssteekproef en de verschillende ontwerpen pleinen zijn de resultaten van deze studie niet inhoudelijk te generaliseren naar alle door Jantje Beton heringerichte schoolpleinen. Aan de andere kant zijn de bevindingen door de clustersteekproef wel representatief voor het gebruik en de beleving van bovenbouwleerlingen van de twee betrokken SchoolSpeelPleinen.

Vragenlijst

Dit onderzoek heeft gebruik gemaakt van een schriftelijke vragenlijst. Omdat geen bestaande vragenlijst specifiek inzicht geeft in het gebruik en de beleving van een heringericht schoolplein werd deze speciaal ontwikkeld voor deze studie. De vragen zijn geïnspireerd op vragen en antwoordcategorieën uit bestaande, kind gerichte onderzoeken zoals het ‘Buitenspelen 2013’ opinie onderzoek van TNS NIPO (Snel et al., 2013) en een rapport van Kind en Samenleving over de complexiteit en opmaak van een vragenlijst (Lauwers & Van de Walle, 2010). Het kwalitatieve en verkennende karakter van deze studie komt tot uiting in acht volledig open vragen en zes gesloten vragen met een open antwoord mogelijkheid. Om de betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid van de vragenlijst te bevorderen zijn de overige vragen gesloten. Om de validiteit verder te waarborgen is er bij de ontwikkeling van de vragenlijst gebruik gemaakt van vergelijkbare meetinstrumenten, theorie en deskundigheid (Brinkman, 2000). Zo wordt er in de publicatie ‘Meten van beleven’ van Buijs en Van Kralingen (2003) uitgelegd dat beleving kan worden gemeten aan de hand van ervaringen en waardering. In de vragenlijst wordt waardering gemeten met de vraag: ‘Welk rapportcijfer geef je het schoolplein?’ Volgens Brinkman is het toekennen van een rapportcijfer namelijk een betrouwbaar en praktisch middel om waardering te meten. Ook werd de deskundigheid

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

van medestudenten en medewerkers van Jantje Beton ingezet om de vragenlijst te controleren op inhoud en vormgeving.

De ‘buiten spelen & het schoolplein’ vragenlijst begint met een introductie waarbij de anonimiteit van de leerlingen wordt gegarandeerd. De vragenlijst bestaat uit 27 vragen verdeeld in vijf onderdelen (‘Wat vind jij’, ‘Over buiten spelen’, ‘Over speelplekken’, ‘Over het schoolplein’ en ‘Over jou’). Drie gesloten vragen hebben specifiek inzicht gegeven in het gebruik van het SSP als openbare speelruimte. ‘Gebruik’ is in de vragenlijst geoperationaliseerd met ‘spelen’. Zo werd het gebruik op schoolvrije dagen gemeten door te vragen: ‘Speel je wel eens op het schoolplein als je een dag vrij hebt van school? (bijvoorbeeld in het weekend of in de vakantie)’. Met een filtervraag werd er onderscheid gemaakt in leerlingen die ‘wel eens’ buiten schooltijd om gebruik maken van het SSP en leerlingen die ‘altijd meteen naar huis gaan’. Verder werd de wijze van gebruik onderzocht door twee: ‘Wat ben je dan meestal aan het doen?’ vragen. Vervolgens werd ‘beleving’, zoals eerder uitgelegd, gemeten conform de publicatie van Buijs en Van Kralingen (2003). Aan de hand van ‘gevoelens’ en ‘gedachtes’ werd er inzicht verkregen in ervaringen. ‘Als jij denkt aan spelen op het schoolplein aan welke gevoelens (/gedachtes in een andere vraag) moet jij dan denken?’ Deze vraag bestond uit een checklist met 16 gevoelens (zoals ‘alleen’, ‘bedroefd’, ‘blij’ en ‘enthousiast’) en 12 gedachtes waarvan acht schoolgerelateerde (zoals ‘klasgenoten’, ‘huiswerk’ en ‘juf/meester’) en zeven niet direct aan school gerelateerd (zoals ‘buiten spelen’, ‘vrije tijd’ en ‘avontuur’). Beide met een open antwoord mogelijkheid. Verder werd waardering niet alleen gemeten met een rapportcijfer, maar ook aan de hand van voorkeur (‘Wat doe je het liefste?’) en mening (‘Wat vind jij? Je kan kiezen uit: niet leuk/saaï/leuk/super leuk’). Diverse open ‘waarom?’ vragen werden gesteld om inzicht te krijgen in de factoren die bepalend zijn voor de aantrekkelijkheid van een speelplek. Zo werd er aan de hand van vijf afbeeldingen van speelplekken gevraagd waarom leerlingen hier wel of niet zouden willen spelen. Om beleving te verkennen zonder sturing werd tevens de vraag gesteld ‘Stel je voor dat jij de baas bent van het schoolplein. Wat zou je dan doen?’.

Bij de ontwikkeling van de vragenlijst werd er rekening gehouden met de doelgroep (Brinkman, 1994; Baarda et al., 2007). Zo is er gebruik gemaakt van eenvoudige formuleringen, een kleurrijke opmaak en beeldvragen. Om de vragenlijst levendig te maken zijn diverse antwoordcategorieën weergegeven met een afbeelding in plaats van woorden. Ook is ervoor gekozen om de open, nadenk vragen zo veel mogelijk aan het begin te plaatsen. Daardoor zijn de makkelijkste, gesloten vragen (zoals geslacht en leeftijd) aan het einde gesteld. Als laatste werd de vragenlijst onderworpen aan een proef afname met twee kinderen.

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

Deze kinderen waren in staat om alle vragen binnen een kwartier in te vullen. De antwoorden zijn vervolgens gebruikt om enkele onduidelijke formuleringen aan te passen.

Procedure

Alle deelgenomen scholen aan het project zijn via een informatiebrief benaderd in de veldoriëntatie. De informanten van de scholen waren echter moeilijker te bereiken dan verwacht. Uiteindelijk zijn zeven scholen in februari en maart 2015 bezocht. In diezelfde periode werd ook de vragenlijst ontwikkeld. De veldoriëntatie eindigde op het moment dat de vragenlijst klaar was voor gebruik. Eén school is per email benaderd en de andere school werd meteen na afloop van het bezoek gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Vervolgens werd in samenwerking met Jantje Beton een informatiebrief opgesteld waarin de ouders van de bovenbouwleerlingen werden ingelicht over de omvang en het doel van het onderzoek. In overleg met beide scholen is er passief toestemming verkregen voor de minderjarige. Beredeneerd vanuit de aard van deze studie en het beleid van Jantje Beton heeft ieder kind het recht om mee te denken over de eigen speelomgeving. Verder werd er zowel in de vragenlijst als in de informatiebrief verwezen naar anonimiteit en een vertrouwelijke behandeling van de gegevens. De vragenlijsten zijn geprint op het kantoor van Jantje Beton en eind april persoonlijk afgeleverd bij een school en met een aangetekend postpakket verstuurd naar de andere school. Om de scholen zo min mogelijk tot last te zijn en om sociaal wenselijke antwoorden bij aanwezigheid van de onderzoeker te beperken, werden de vragenlijsten ingevuld in de vertrouwde setting van het klaslokaal. Er zijn toen echter geen concrete afspraken gemaakt betreft de datum van ophalen. Met het gevolg dat de vragenlijsten pas een maand later konden worden opgehaald. Vanuit Jantje Beton werd promotiemateriaal beschikbaar gesteld voor de leerlingen en als blijk van waardering werden de informanten bedankt met een boeket.

Analyse

De antwoorden uit de vragenlijsten zijn geanalyseerd met gemixte methoden. De gesloten vragen zijn kwantitatief geanalyseerd en de open vragen op kwalitatieve wijze (Creswels & Clark, 2007). Enkel de open vragen over het gebruik van het SSP werden gekwantificeerd. Beide soorten gegevens zijn in deze studie complementair aan elkaar gepresenteerd. De antwoorden op de gesloten vragen werden verwerkt in SPSS en geanalyseerd met behulp van beschrijvende statistiek zoals frequentieverdelingen en kruistabellen. Resultaten die afkomstig zijn uit de kwantitatieve analyse zijn ondersteund met een kwantitatieve aanduiding. De antwoorden op de open vragen werden verwerkt in Microsoft Excel. Om beter overzicht te krijgen werd er gebruik gemaakt van diverse

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

kaartsystemen, een praktisch hulpmiddel voor het ordenen van de resultaten (Verhoeven, 2014). Deze gegevens werden vervolgens aan de hand van de kwalitatieve analyse methode van Baarda et al. (2005, 2013) geanalyseerd. Door antwoorden systematisch met elkaar te vergelijken (analytische inductie) werden er per onderzoeksvraag kernlabels ontwikkeld. Deze geven het inhoudelijk rendement van de kwalitatieve analyse weer. De interne validiteit werd daarbij gewaarborgd door de kernlabels daar waar mogelijk letterlijk en anders zo dicht mogelijk bij de antwoorden uit de vragenlijst te formuleren.

Resultaten

In deze sectie staan de belangrijkste onderzoeksresultaten per onderzoeksvraag uiteengezet. De resultaten zijn ondersteund met citaten uit de vragenlijst en bedoeld om een beeld te schetsen van de verschillende perspectieven van bovenbouwleerlingen. De uit de analyse verkregen kernlabels staan cursief weergegeven in de tekst. Om het draagvlak aan te geven zijn percentages op basis van het aantal leerlingen bijgevoegd. Verder maken leerlingen van een Brede school gebruik van het betegelde SSP en leerlingen van een Vrije school van het natuurlijke SSP. Verder zijn ‘de jongste leerlingen’ 8, 9 en 10 jaar en ‘de oudste leerlingen’ 11, 12 en 13 jaar. Tot slot is het van belang om aan te geven dat vrijwel alle leerlingen (n=103) die de vragenlijst hebben ingevuld aangaven buiten spelen leuk (31%) of zelfs super leuk (62%) te vinden. Ook lieten zij weten dit regelmatig tot vaak te doen. Van de vijf leerlingen die nooit buiten spelen gaf één aan dat dit niet was toegestaan.

Gebruik

Als openbare speelruimte. Uit de vragenlijst kwam naar voren dat het SSP zowel meteen na afloop van school als op schoolvrije dagen wordt gebruikt. Zo gaf de meerderheid van de leerlingen (70%) aan dat zij wel eens na schooltijd langer blijven spelen op het schoolplein. Leerlingen die aangaven dit nooit te doen, verwezen vooral naar persoonlijke voorkeur (‘ik wil niet’) en naar belemmering (‘ik kan niet’). Verder gaf iets minder dan de helft van de leerlingen (41%) aan dat zij wel eens op schoolvrije dagen gebruik maken van het SSP. In totaal kozen 32 leerlingen van de Brede school en 11 van de Vrije school voor ‘Ja, ik speel wel eens op het schoolplein als ik een dag vrij heb van school’. Enkele leerlingen die kozen voor nee, schreven buiten de vraag om erbij *‘ik woon te ver weg’*. Om te verkennen of leerlingen het SSP herkennen als buiten speelplek werd de vraag gesteld: ‘Als je naar buiten gaat. Op welke plekken speel je dan?’ Uit een checklist met items zoals ‘het grasveld’, ‘de achtertuin’ en ‘een andere speelplek met toestellen’, werd ‘het SSP door ongeveer de helft (54%) van de leerlingen aangekruist.

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

Zowel leerlingen die lopend als met de fiets als met de auto naar school gaan, gaven aan wel eens op schoolvrije dagen gebruik te maken van het SSP. In totaal gaven 44 leerlingen aan 'met de fiets' naar school te gaan en 22 leerlingen voor 'lopend'. Iets meer dan de helft (59%) van de lopers en iets minder dan de helft (39%) van de fietsers, maakt wel eens gebruik van het SSP op schoolvrije dagen. Van de zeven leerlingen die werden gebracht met de auto gaven twee aan het SSP wel eens te gebruiken op schoolvrije dagen.

Ook werd aan alle leerlingen (n=79) die buiten schooltijd om gebruik maken van het schoolplein gevraagd om aan te geven 'wie er dan allemaal zijn'. De meeste leerlingen (90%) kozen voor 'kinderen van mijn school'. Andere verwijzingen werden gemaakt naar 'kinderen die ik niet ken' (42%), 'kinderen van een andere school' (43%), 'oudere kinderen' (28%) en 'ouders van kinderen' (28%). Een open antwoordmogelijkheid gaf soortgelijke verwijzingen zoals 'hangjongeren' en 'kinderen van de BSO'. Omdat de oudste bovenbouwleerlingen vanuit het perspectief van de jongste leerlingen ook oudere kinderen kunnen zijn, werd er gekeken naar leeftijd. Daaruit bleek dat zowel de jongste als de oudste leerlingen verwezen naar oudere kinderen.

Wijze van gebruik. Tijdens de pauze gebruiken leerlingen het SSP op verschillende wijze. Er werden zeer uiteenlopende activiteiten beschreven variërend van 'hangen', tot 'paardje spelen' en 'voetballen'. Bijna de helft van de leerlingen (45%) gaf een beschrijving van één of meerdere actieve tot zeer actieve activiteiten (zoals hockey, trefbal of klimmen). Dit waren overigens meer jongens (n=27) dan meisjes (n=17). Een kleinere groep leerlingen (31%) verwees in de beschrijving naar zowel een actieve als een passieve activiteit (zoals 'chille of spelen'). Dit waren hoofdzakelijk meisjes. Verder maakte een klein gedeelte van de leerlingen (13%) een verwijzing naar een activiteit waar vermoedelijk weinig tot geen lichamelijke inspanning bij is vereist. Ook dit waren vooral meisjes die verwezen naar *sociaal contact*: bijvoorbeeld met 'kletsen met mijn vriendinnen'. Activiteiten zonder beweging zoals 'wachten op de bel' en 'zitten' werden slechts door enkele leerlingen beschreven. Eén van deze beschrijvingen werd gemaakt door een leerling die aangaf buiten spelen niet leuk te vinden. De overige vijf leerlingen met een negatieve waardering voor buiten spelen, verwezen wel naar activiteiten met beweging. Verder werd er door de meeste jongens verwezen naar 'iets met sport'. Dit blijkt ook uit het gegeven dat het merendeel van de jongens (80%) een verwijzing maakte naar een bal. Meisjes beschreven meer verschillende soorten activiteiten en gebruikte veelal het woord: 'vanalles'. Zowel jongens als meisjes verwezen in hun beschrijving naar toestellen, losse materialen en naar activiteiten zonder verwijzing. Verwijzingen naar de inrichtingen werden vooral door meisjes gedaan. Verder was de bal

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

populair bij jongens en meisjes. Toch werd er verschillend naar verwezen. Waar de meeste jongens de bal relateerde aan 'iets met sport' werd er door meisjes meer verwezen naar 'overgooien' of 'ballen met de meiden'. Bij beschrijvingen zoals 'spelen' of 'verschillend' is het onduidelijk in welke mate leerlingen de inrichting van het SSP gebruiken. Ook deze verwijzingen werden vooral door meisjes gedaan. Al met al waren de beschrijvingen van jongens minder gevarieerd dan die van meisjes.

Uit een vergelijking tussen de beschrijving van het gebruik tijdens de pauze en het gebruik buiten schooltijd leek dat iets meer dan de helft van de leerlingen het gebruik op dezelfde wijze beschreef. Er waren echter ook leerlingen die dit niet deden. Vergeleken met het gebruik tijdens de pauze werd er buiten schooltijd om meer verwezen naar *sociaal contact* en naar het *gebruik van de inrichtingselementen* zowel door jongens als door meisjes. Waar tijdens de pauze vooral werd gevoetbald werd er buiten schooltijd om met vrienden gepraat en geschommeld. Een leerling liet duidelijk weten dat ze tijdens de pauze 'niet zoveel op de toestellen' is maar buiten schooltijd wel. Ook viel het op dat '*zelfbedachte spellen*' en '*tikspellen*' nauwelijks tijdens de pauze werden beschreven maar wel bij het gebruik buiten schooltijd om. Verder was het opmerkelijk dat het gebruik buiten schooltijd veelal *uitgebreider en specifiek* werd omschreven dan het gebruik tijdens de pauze. Zo werd het gebruik tijdens de pauze beschreven met 'verschillend' en buiten schooltijd om met: 'op de glijbaan, wiebelbrug of een leuk spel'. Tot slot waren er enkele leerlingen die weliswaar geen andere activiteit beschreven, maar die wel aangaven wat *tijdens de pauze niet was toegestaan*. Bijvoorbeeld met 'balspellen maar dat mag maar 2x per week' of 'stiekem zoveel mogelijk klimmen. Zonder dat het lukt'

Beleving

Ervaringen. Spelen op het SSP werd vooral gerelateerd aan positieve gevoelens. De meeste leerlingen kozen voor 'blij' (77%), 'energiek' (53%) en 'tevreden' (52%). Toch kozen diverse leerlingen (20%) ook voor 'verveeld'. Slechts enkele leerlingen kozen voor negatief geladen gevoelens, zoals 'eenzaam' (7%), en 'boos' (4%). Opvallenderwijs werd 'moe' vooral door jongens gekozen en 'rustig' vooral door meisjes. Het is waarschijnlijk dat moe verwijst naar het lichaam aangezien 'hijgend' en 'zwetend' ook door jongens werd beschreven. Niet alle leerlingen interpreteerde gevoelens op dezelfde wijze. Een open categorie gaf antwoorden zoals 'moeten', 'druk' en 'knus'. Deze verwijzingen laten zien dat gevoel niet alleen wordt gerelateerd aan persoonlijke gevoelens.

Spelen op het schoolplein doet de meeste leerlingen denken aan 'buiten spelen' (70%), 'plezier' (67%) en 'pauze' (60%). Slechts enkele leerlingen kozen voor school gerelateerde

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

items zoals 'leren' (7%) en 'juf/meester' (8%). Verder werd 'klasgenoten' (50%) door bijna evenveel leerlingen gekozen als 'vriendjes/ vriendinnetjes' (53%). Ook doet spelen op het schoolplein meer leerlingen denken aan 'school' (31%) dan aan 'avontuur' (19%). Verder werden er geen verschillen gevonden tussen leerlingen die alleen tijdens de pauze op het SSP spelen en leerlingen die het SSP ook als openbare speelplek gebruiken.

Waardering. Het betegelde SSP van de Brede school kreeg van leerlingen gemiddeld een 7.8 en het natuurlijke SSP van de Vrije school een 6.6. Leerlingen die kozen voor negatief geladen gevoelens gaven het SSP over het algemeen geen lager cijfer dan leerlingen die kozen voor positief geladen gevoelens.

Van alle leerlingen (n=79) die aangaven buiten schooltijd om gebruik te maken van het SSP gaf een kleine meerderheid (55%) de voorkeur aan spelen in de pauze. Behalve dat het dan *leuker* zou zijn, werd er verwezen naar de frequentie '*omdat ik dat het vaakst doe*' en naar het sociale aspect '*dan zijn er meer en bekende kinderen*'. Voor leerlingen die het liefste buiten schooltijd om gebruik maken van het SSP, speelt *vrijheid* een belangrijke rol. Er werd verwezen naar de vrijheid om 'langer te spelen', 'naar huis te gaan', 'te voetballen' en waarschijnlijk omdat het '*dan minder druk is*' ook de vrijheid om te spelen op de toestellen.

Aantrekkelijkheid. De aantrekkelijkheid van een openbare speelplek werd op verschillende wijze door leerlingen bepaald. Over één ding waren leerlingen het eens, namelijk: dat op leuke speelplekken wel wordt gespeeld en saaie of stomme speelplekken niet.

De meeste leerlingen verwezen naar '*wat er staat*' en '*wat je kan*'. Aantrekkelijke plekken zijn voor de meeste leerlinge plekken waar '*je veel kan doen*' met veel inrichtingselementen (zoals toestellen of bomen en takken) en veel *variatie*. Vooral de mogelijkheid om te klimmen en om een hut te bouwen werd zeer hoog gewaardeerd. Plekken met weinig werden echter niet door alle leerlingen onaantrekkelijk gevonden. Voor deze leerlingen was het belangrijker dat je '*iets goed kunt*' op een plek. Verder werd er niet alleen op de mogelijkheden gelet. De verwijzingen naar 'mooi', 'lelijk', 'keurig' en 'zooi' werden gerelateerd aan de *schoonheid* en de *netheid* van een speelplek. Opvallend was dat alleen meisjes verwijzingen maakte naar de schoonheid en alleen jongens gebruik maakte van het woord *zooi*. Een andere factor die werd beschreven was *indruk en sfeer*. Leerlingen gebruikte woorden zoals 'gezellig', 'somber' maar ook 'grappig'. Ook de *omgeving* werd door leerlingen aangewezen. Plekken 'dichtbij' iets of iemand maakte een speelplek aantrekkelijk terwijl 'ver van huis' een speelplek onaantrekkelijk maakte. Aantrekkelijkheid werd door leerlingen ook gerelateerd aan *persoonlijke voorkeur*. Zo werd er verwezen naar 'ik hou van natuur bomen bosjes en bouwen' maar ook naar 'ik hou niet van klimmen'. Verwijzingen

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

zoals: ‘hier ben ik te oud voor’ of ‘kinderachtig’ laten zien dat *leeftijd* ook in bepaalde mate bepalend is voor de aantrekkelijkheid. Verder werd er gelet op sociale factoren. Voor veel leerlingen zijn *leeftijdsgenoten* om mee te spelen bepalend voor de aantrekkelijkheid. Daar komt bij dat sommige leerlingen de voorkeur geven aan *hetzelfde geslacht*. Kinderen van andere leeftijden (zoals pubers, middelbare scholieren en kleuters) werden veelal gerelateerd aan onaantrekkelijke speelplekken. Ook het *aantal kinderen* werd beschreven. Op de hoog gewaardeerde speelplekken spelen volgens de meeste leerlingen ‘veel kinderen’ en op de laag gewaardeerde vaak ‘weinig’ of ‘niemand’. Verder was het opvallend op aantrekkelijke speelplekken veelal geen volwassenen volgens de leerlingen aanwezig zijn. Daarentegen werden laag gewaardeerde speelplekken wel gerelateerd aan volwassenen zoals ‘nee maar als je jonger bent wil je wel met je ouders in de zandbak’. Het is aannemelijk dat leerlingen hiermee verwijzen naar *vrijheid*. Als laatste werd er door enkele leerlingen gedacht aan *ouders en veiligheid* met beschrijvingen zoals ‘ik denk niet dat ik mag’ of ‘maar niet met nette kleren aan’.

Ook de aantrekkelijkheid van het SSP werd door verschillende factoren bepaald. Leerlingen van beide scholen verwezen naar ‘*wat er kan*’ en ‘*wat er staat*’. Over het algemeen waren de leerlingen van de Brede school positiever over de mogelijkheden en inrichting van het SSP dan de leerlingen van de Vrije school. Op het SSP van de Brede school is volgens de meeste leerlingen ‘veel te doen’ en zijn er ‘veel en leuke toestellen’ terwijl op het SSP van de Vrije school volgens vele ‘te weinig’ is en je volgens enkele ‘niets mag’. Toch maken weinig speelmogelijkheden het SSP van de Brede school niet voor alle leerlingen minder aantrekkelijk. *Ondanks dat er weinig is, kun je er volgens sommige toch veel doen*. Ontevreden leerlingen hadden het ook over *niet gepaste mogelijkheden*: over beide pleinen werd geschreven dat het ‘te kinderachtig’ zou zijn. Het SSP van de Brede school zou bovendien volgens diverse meisjes ‘meer voor jongens’ zijn. Een ander punt dat werd aangehaald door leerlingen van beide scholen was gewenning: het zou ‘*saai zijn geworden*’. Volgens hen zou SSP aantrekkelijker zijn met meer, andere en grotere toestellen maar ook met meer *ruimte* om te spelen. Toch vonden alleen leerlingen van de Brede school het SSP te druk en vol. Ook zouden ‘sommige dingen in de weg staan’. Naast de verwijzingen naar de mogelijkheden en de ruimte werd er ook verwezen naar *sfeer* en *veiligheid*. Diverse leerlingen gaven aan dat zij het belangrijk vinden dat ‘iedereen leuk met elkaar speelt’ en ‘niemand elkaar pijn doet’. Ook zou het betegelde SSP voor diverse jongens aantrekkelijker zijn met kunstgras. Verder verwezen alleen meisjes naar *de schoonheid* van het SSP. Schoonheid werd ook in verband gebracht met *het onderhoud* van het plein. Zo zou het SSP aantrekkelijker zijn

als ze ‘het gras beter onderhouden’ of ‘het gezelliger inrichten met kleur en plantjes’. Opvallend was dat alleen de meisjes van de Brede school gebruik maakte van het woord ‘mooi’.

Discussie

De algemene doelstelling van deze studie was het evalueren van het Jantje Beton SSP project door het gebruik en de beleving van het heringerichte schoolplein te verkennen vanuit het perspectief van bovenbouwleerlingen. Allereerst wordt er per onderzoeksvraag teruggeblikt op de resultaten en verwachtingen van deze studie. Dit wordt vervolgd door de methodische kanttekeningen en implicaties voor vervolgonderzoek.

De eerste onderzoeksvraag had betrekking op het gebruik van het SSP als openbare speelruimte. Hoewel het binnen de kaders van het huidige onderzoek niet te achterhalen is in hoeverre het SSP daadwerkelijk als openbare speelruimte wordt gebruikt, is het wel aannemelijk dat er buiten schooltijd om wordt gespeeld op het SSP. Zoals verwacht gaven de meeste leerlingen, net zoals in het onderzoek van Vonk (2010), aan wel eens langer te blijven spelen op het SSP. Ook gaven leerlingen aan het SSP niet alleen in het verlengde van school te gebruiken maar ook op schoolvrije dagen. Daar komt bij dat het SSP ook werd herkend als buiten speelplek door veel leerlingen. Ook gaven de leerlingen aan dat het SSP niet alleen wordt gebruikt door kinderen van dezelfde school. Het is echter niet te achterhalen welke kinderen dit zijn. Hoewel het zou kunnen dat deze onbekende, oudere kinderen in zeker zin gerelateerd zijn aan de school, is het ook mogelijk dat deze in de buurt wonen. Vooral de verwijzing naar hangjongeren suggereert dat het SSP vrij toegankelijk is en wordt gebruikt door de buurt. Hoewel het zou gaan om een ruwe schatting werd er bovendien verwacht dat van alle leerlingen die het SSP gebruiken op schoolvrije dagen er naar verhouding meer leerlingen lopend naar school gaan dan met de fiets of auto. Omdat de meeste leerlingen met de fiets naar school gaan en slechts enkele met de auto, kan er geen uitspraak worden gedaan over deze verwachting. Toch werd in lijn met de resultaten uit voorgaande onderzoeken (Castonguay & Jutras, 2009; Jansson, 2010) afstand gerelateerd aan gebruik. Sommige leerlingen gaven duidelijk aan te ver weg te wonen. Vervolgonderzoek zou kunnen verkennen in hoeverre de omgeving van een school gerelateerd is aan het gebruik van het schoolplein buiten school. Wellicht is het voor scholen in bepaalde omgevingen zinvol (of juist niet) om het schoolplein buiten schooltijd openbaar te stellen.

De tweede onderzoeksvraag had betrekking op de wijze van gebruik. Aan de hand van een beschrijving van activiteiten werd er gekeken naar de mate van lichamelijke inspanning en het gebruik van de inrichtingselementen. Ook deze inzichten berusten op basale

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

schattingen. Vervolg onderzoek zou kunnen uitwijzen in welke mate leerlingen daadwerkelijk lichamenlijk actief zijn. Zoals verwacht werden de traditionele verschillen tussen jongens en meisjes herkend in deze studie. In lijn met de bevindingen van onder andere Boyle et al. (2003) en Blatchford et al. (2003) gaven jongens veelal de voorkeur aan balspellen in groepsverband terwijl meisjes meer verschillende activiteiten beschreven en verwezen naar het sociale aspect. Toch kan de verwachting dat jongens actiever zijn dan meisjes niet alleen worden bevestigd op basis van de beschrijvingen. De mate van beweging kan namelijk makkelijker bij een sportgerelateerd balspel worden geschat dan bij een activiteit zoals spelen of bij meerdere beschreven activiteiten. Toch is het waarschijnlijk dat jongens het SSP actiever gebruiken dan meisjes. Allereerst door de resultaten van voorgaande onderzoeken (Ridgers et al., 2006), maar ook doordat vooral jongens kozen voor gevoelens zoals moe, hijgen en zweten. verder werd de verwachting dat meisjes meer gebruik maken van de inrichtingselementen dan jongens niet bevestigd. Bij deze verwachting werd namelijk geen rekening gehouden met het feit dat sportveldjes ook behoren bij de vaste elementen van het SSP. Ook over de verwachting dat leerlingen die buiten spelen negatief waarderen minder lichamenlijk actief zijn dan leerlingen die buiten spelen positief waarderen kan vanuit deze resultaten niets worden gezegd. Buiten spelen werd namelijk door bijna alle leerlingen positief gewaardeerd.

Omdat de ruimtelijke inrichting van het SSP in grote lijnen bepalend zou zijn voor de activiteiten (Armitage, 2005) werd er verwacht dat het gebruik tijdens de pauze en buiten schooltijd om hetzelfde zou zijn. Tegen de verwachting in werd het gebruik van SSP toch door een groep leerlingen op een andere wijze beschreven. In lijn met de bevindingen van Thomson (2014) werd voor sommige leerlingen het spelen in de pauze wel degelijk begrensd door regels. Toch zijn de verschillende beschrijvingen niet alleen te verklaren door regels. Zo is het aannemelijk dat minder kinderen aanwezig op het SSP een logische verklaring is voor een toename in het gebruik van de inrichtingselementen. Het zou echter ook kunnen dat de activiteiten niet alleen worden bepaald door de ruimtelijke inrichting, maar ook door de pauze. Volgens Thomson (2005) is het spelen in de pauze namelijk een onderdeel van school en gestructureerd in tijd, plek maar misschien ook wel in activiteit?

In de derde onderzoeksvraag werd de beleving van het SSP verkend aan de hand van ervaringen en waardering. Zoals verwacht werd spelen op het schoolplein voornamelijk gerelateerd aan positieve gevoelens. Verder werd er verwacht het vooral aan school zou laten denken. Dit bleek echter in deze studie niet te kloppen. Leerlingen verwezen naar verschillende onderwerpen. Toch is het waarschijnlijk dat de formulering van vraag bepalend

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

is geweest voor de antwoorden. Zoals Buijs en Van Kralingen (2003) beschreven is beleving subjectief en sterk afhankelijk van de context. Toch zijn ervaringen in deze studie verkend aan de hand van een checklist. Ondanks de open antwoord mogelijkheid werden de antwoorden een bepaalde richting op gestuurd. Het is wenselijk om in vervolgonderzoek open vragen te gebruiken voor betrouwbaardere inzichten. Anders dan verwacht werd het SSP niet slechter gewaardeerd door leerlingen die voor negatieve gevoelens kozen. Het zou kunnen dat de ervaring van spelen op het SSP los staat van de waardering van het SSP. Toch is het waarschijnlijk dat de verklaring ergens anders ligt. Het is aannemelijk dat de vraag door verschillende cognitieve vaardigheden anders is geïnterpreteerd. Het waren namelijk vooral de jongste leerlingen die ondanks dat ze buiten spelen leuk of super leuk vonden, verwezen naar negatief geladen gevoelens. Door de keuze van data verzameling is het bovendien niet te achterhalen in welke mate deze antwoorden overeenkomen met de werkelijkheid. Toch is het niet uit te sluiten dat de ervaring van spelen op het SSP los staat van de waardering van het SSP. Vervolg onderzoek zou zich specifiek kunnen richten op de beleving van kinderen. Omdat kinderen een andere kijk op de wereld hebben (Cook & Hess, 2007), is het aannemelijk dat beleving aan de hand van andere indicatoren kan worden gemeten.

Ondanks dat leerlingen betrokken waren bij inrichting, werd slechts één SSP gewaardeerd met een zeven of hoger als rapportcijfer. Ook werd tegen de verwachting in toch het betegelde SSP van de Brede school met een hoger cijfer gewaardeerd dan het natuurlijke SSP van de Vrije school. Echter, hoewel het toekennen van een rapportcijfer een simpel en betrouwbaar middel zou zijn om waardering uit te drukken (Binkman, 2000), is het goed mogelijk dat deze betrouwbaarheid afneemt op het moment dat kinderen het cijfer toekennen. Ook hoge cijfers werden namelijk toegelicht met ontevredenheid en verbeterpunten. Ook werd er verwacht dat het spelen in de pauze op dezelfde wijze werd gewaardeerd als het spelen buiten schooltijd. Deze verwachting werd echter niet bevestigd. De meerderheid van de leerlingen had weldegelijk een voorkeur voor een bepaald moment. Met toelichtingen zoals 'dan is het leuker' of 'dan is het minder druk', kan er gesuggereerd worden dat dit vooral bepaald werd door persoonlijke voorkeur.

Tot slot had de vierde onderzoeksvraag betrekking op de factoren die voor bovenbouwleerlingen bepalend zijn voor de aantrekkelijkheid, oftewel de waardering van een speelplek. Zoals verwacht werd op basis van de literatuur werd de aantrekkelijkheid voor leerlingen bepaald door een breed scala aan factoren. In lijn met vorige onderzoeksresultaten (Jansson, 2010) verwezen leerlingen vooral naar de mogelijkheden en in mindere mate naar de schoonheid van een speelplek. Het sociaal ecologisch model dat aan het begin van het

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

onderzoek werd besproken, blijkt ook bruikbaar te zijn voor inzicht in de factoren die de aantrekkelijkheid van een speelplek bepalen. Zoals De Graaff et al. (2002) beschreven, wordt waardering bepaald vanuit een subjectief gezichtspunt. Dit werd in deze studie geïllustreerd aangezien geen enkele speelplek om dezelfde redenen al dan wel of niet aantrekkelijk gevonden. Naast deze persoonlijke factoren werd er door leerlingen verwezen naar verschillende factoren uit de sociale omgeving en ruimtelijke omgeving. Ook de aantrekkelijkheid van het SSP werd door verschillende factoren bepaald. Toch werden vooral de speelmogelijkheden door leerlingen benoemd. Met speelmogelijkheden werd er niet alleen verwezen naar de inrichting maar ook naar andere beperkingen door regels en drukte. Een leerling schreef over het natuurlijke SSP: ‘het is groen maar er staan maar drie dingen’. Zoals eerder gesteld door Thomson is het spelen in de pauze gestructureerd in tijd en plek. Het zou kunnen dat leerlingen tijdens de pauze andere speelbehoeftes hebben dan wanneer zij spelen in hun vrije tijd. Zo werd het bedenken van spellen nauwelijks gerelateerd aan het schoolplein maar wel aan openbare speelplekken. Ook gaven de leerlingen in deze studie tijdens de pauze duidelijk de voorkeur aan sportspellen en toestellen. Wellicht is de schoolpauze voor kinderen slechts het moment van rust door leuke, gezellige activiteiten en niet zozeer het moment van ontdekking en avontuur. Vervolgonderzoek is nodig om beter zicht te krijgen op de beleving en behoeftes van spelen op het schoolplein.

De centrale vraagstelling van deze studie was: *Hoe wordt het door Jantje Beton heringericht SchoolSpeelPlein (SSP) door bovenbouwleerlingen van de basisschool gebruikt en beleefd, en welke factoren zijn bepalend voor de aantrekkelijkheid van een openbare speelplek?* Op basis van de gevonden resultaten kan er geconcludeerd worden dat er niet alleen tijdens de pauze wordt gespeeld en bewogen op het SSP, maar ook buiten schooltijd om op het moment dat het SSP onderdeel is van de openbare speelruimte. Dat beleving een strikt persoonlijke aangelegenheid is, blijkt uit het gegeven dat het SSP en spelen op het SSP op zeer uiteenlopende wijze door leerlingen werd ervaren en gewaardeerd. Verder werd de aantrekkelijkheid voor leerlingen bepaald door verschillende factoren uit de persoonlijke, sociale en ruimtelijke omgeving. Toch werd de aantrekkelijkheid van het SSP hoofdzakelijk bepaald door de speelmogelijkheden.

Methodische Kanttekeningen

Het is van belang om de bovenstaande conclusies in het perspectief van het huidige onderzoek te plaatsen. De resultaten uit deze kwalitatieve, kleinschalige studie geven slechts inzicht gegeven in het gebruik en de beleving van twee door Jantje Beton heringerichte schoolpleinen. Dit maakt dat deze bevindingen niet te generaliseren zijn naar allemaal. Ook is

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

het waarschijnlijk dat hetzelfde onderzoek met leerlingen van de onderbouw of middenbouw niet dezelfde onderzoeksresultaten zou leveren. Echter, door de keuze van steekproef zijn deze bevindingen wel representatief voor het gebruik en de beleving van de bovenbouwleerlingen van de twee betrokken SchoolSpeelPleinen. Een andere kanttekening kan worden geplaatst bij de het meetinstrument en de wijze van data verzameling. Om de betrouwbaarheid te verhogen werd er gebruik gemaakt van een schriftelijke vragenlijst. Het is echter van belang om te onderstrepen dat de antwoorden niet los te zien zijn van de vraag en van de gehele vragenlijst. De schriftelijke vragenlijst heeft slechts beperkt inzicht kunnen geven in beleving. Een aanvulling met andere kwalitatieve technieken zoals groeps gesprekken, interviews of tekeningen had kunnen bijdragen aan de inzichten. Ook werd de vragenlijst door het logo van Jantje Beton niet objectief gepresenteerd. Om deze niet verder te schaden, werden de vragenlijsten buiten het zicht van de leerlingen afgeleverd en opgehaald. Toch heeft deze keuze van verzameling voor meer beperkingen gezorgd. Zo werden niet alle vragenlijsten volledig ingevuld en bleven diverse vragen onbeantwoord. Dit had voorkomen kunnen worden door een duidelijkere instructie of controle op het moment van invullen.

Verder was de clustersteekproef voor deze studie niet alleen praktisch maar ook gunstig voor de resultaten. De open vragen werden namelijk op verschillende wijze en gradaties geïnterpreteerd en ingevuld. Dit maakt het echter ook waarschijnlijk dat de bevindingen van deze studie voornamelijk berusten op de antwoorden van de oudste bovenbouwleerlingen. De vragenlijst was namelijk slechts eenmaal onderworpen aan een testafname, bij twee kinderen van 11 en 12 jaar. Het is waarschijnlijk dat er onvoldoende rekening is gehouden met taal en schrijfvaardigheden van de jongste leerlingen. Dit blijkt ook uit het gegeven dat de meeste vragen open bleven bij de jongste leerlingen. Ook is er geen rekening gehouden met persoonlijke kenmerken zoals concentratie en zorgvuldigheid in schrift. Deze tekortkomingen zouden in vervolgonderzoek met andere onderzoeksmethoden beperkt kunnen worden.

Implicaties

Beredeneerd vanuit de bevindingen kan er bovendien -voorzichtig- een kanttekening worden geplaatst bij de waarde van natuurlijke elementen op een schoolplein. Het is namelijk zo dat een groen, natuurlijk schoolplein in Nederland slechts enkele maanden per jaar groen blijft. De bezoeken aan de scholen in de veldoriëntatie, in januari en februari waren een reflectie van de realiteit van de wintertijd. Geen groen maar kale, sombere ogende schoolpleinen. Dit in tegenstelling tot het vrolijk ogende, kleurrijke schoolplein van de Brede

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

school. Het is raadzaam om bij toekomstige onderzoeken naar de waardering van schoolpleinen rekening te houden met de impact van de seizoenen: bijvoorbeeld met een longitudinaal onderzoek.

Zoals eerder gesteld, berusten de resultaten uit deze studie niet op absolute waarheden maar op subjectieve gezichtspunten van individuen. Deze studie heeft een beeld geschetst van de aard, diversiteit en reikwijdte aan perspectieven. Voor vervolgonderzoek zou het interessant zijn om gebruik en beleving met andere onderzoeksmethodes te onderzoeken. Zo kunnen observaties waardevolle inzichten leveren in het gebruik van het SSP en interviews bij de beleving van het SSP. Ondanks de beperkingen kan een schriftelijke vragenlijst toch bruikbaar zijn voor toekomstige evaluatieonderzoeken van Jantje Beton. Het meetinstrument van deze studie zou als uitgangspunt kunnen dienen voor een vernieuwde aangepaste versie bestaande uit twee delen zodat er een voor- en nameting kan worden gedaan. Ondanks de beperkingen van deze studie zijn de inzichten waardevol: projecten zoals het Gezonde Schoolpleinen project zijn gefundeerd op een wetenschappelijke basis en gevormd door het belang van buiten spelen. Ook deze studie erkent het belang van buiten spelen maar onderstreept dat kinderen vooral buiten spelen voor het plezier.

Literatuur

- Armitage, M. (2005). The influence of school architecture and design on the outdoor play: Experience within the primary school. *Paedagogica Historica*, 41, 535-553.
doi:10.1080/00309230500165734
- Aziz, N. F., & Said, I. (2012). The trends and influential factors of children's use of outdoor environments: A review. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 38, 204-212.
doi:0.1016/j.sbspro.2012.03.341
- Baarda, B. D., Goede, M. P. M. de, & Kalmijn, M. (2007). *Basisboek enquêteren: Handleiding voor het maken van een vragenlijst en het voorbereiden en afnemen van enquêtes*. Wolters-Noordhoff.
- Baarda, B. D., Goede, M. P. M. de, & Teunissen, J. (2005). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Baarda, B., Bakker, E. & Julsing, M. (2013). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff.
- Brinkman, J. (2000). *De vragenlijst*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Blatchford, P., Baines, E., & Pellegrini, A. (2003). The social context of school playground games: Sex and ethnic differences, and changes over time after entry to junior school. *British Journal of Developmental Psychology*, 21, 481-505.
doi:10.1348/026151003322535183
- Boeije, H. R. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Den Haag: Boom Onderwijs.
- Boyle, D. E., Marshall, N. L., & Robeson, W. W. (2003). Gender at play fourth-grade girls and boys on the playground. *American Behavioral Scientist*, 46, 1326-1345.
doi:10.1177/0002764203046010004
- Brockman, R., Jago, R., & Fox, K. R. (2011). Children's active play: Self-reported motivators, barriers and facilitators. *BMC public health*, 11, 461. doi:10.1186/1471-2458-11-461
- Buijs, A. E., & Kralingen, van, R. B. A. S. (2003). *Het meten van beleving: Inventarisatie van bestaande indicatoren en meetmethoden*. Wageningen: Alterra. Verkregen op 22 februari, 2016, via <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/personal/321999>
- Castonguay, G., & Jutras, S. (2009). Children's appreciation of outdoor places in a poor neighborhood. *Journal of Environmental Psychology*, 29, 101-109.
doi:10.1016/j.jenvp.2008.05.002
- Cleland, V., Timperio, A., Salmon, J., Hume, C., Baur, L. A., & Crawford, D. (2010). Predictors of time spent outdoors among children: 5-year longitudinal

- findings. *Journal of Epidemiology and Community Health*, 64, 400-406.
doi:10.1016/j.healthplace.2012.08.004
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Coeterier, J. F. (1987). *De waarneming en waardering van landschappen. Resultaten van omgevingspsychologisch onderzoek*. (Doctoral dissertation). Wageningen: Landbouwniversiteit. Verkregen in maart, 2016, via <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/165781>
- Cole-Hamilton, I., Harrop, A., & Street, C. (2002). The value of children's play and play provision: A systematic review of the literature. *New Policy Institute*. Accessed October, 12, 2006. Verkregen op 1 februari, 2015, via http://npi.org.uk/files/7113/7544/8011/play_literature.pdf
- Cook, T., & Hess, E. (2007). What the camera sees and from whose perspective: Fun methodologies for engaging children in enlightening adults. *Childhood*, 14, 29-45. doi:10.1177/0907568207068562
- Goldstein, J. (2012). Play in children's development, health and well-being. *Toy Industries of Europe. Brussels*. Verkregen op 1 februari, 2015, via <http://www.ornes.nl/wp-content/uploads/2010/08/Play-in-children-s-development-health-and-well-being-feb-2012.pdf>
- Graaff, R. de, Reinhard, S., & Vreke, J. (2002). *Belevingsgraadmeters*. Den Haag: LEI. Verkregen op 3 maart, 2016, via https://www.researchgate.net/publication/40143189_Belevingsgraadmeters
- Isenberg, J. P., & Quisenberry, N. (2002). A position paper of the association for childhood education international play: Essential for all children. *Childhood Education*, 79, 33-39. doi:10.1080/00094056.2003.1052119
- Jansen, H. (2005). De kwalitatieve survey. Methodologische identiteit en systematiek van het meest eenvoudige type kwalitatief onderzoek, *Kwalon*, 10, 15-34. Verkregen op 1 juni, 2015, via http://www.boomlemmatijdschriften.nl/tijdschrift/kwalon/2005/3/kwalon_2005_010_003_003.pdf
- Jansen, H. (2010). *The logic of qualitative survey research and its position in the field of social research methods*. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*. Verkregen in februari, 2016, via <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1450/2947>

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

- Jansson, M. (2010). Attractive playgrounds: Some factors affecting user interest and visiting patterns. *Landscape Research*, 35, 63-81. doi:10.1080/01426390903414950
- Jansson, M. (2015). Children's perspectives on playground use as basis for children's participation in local play space management. *Local Environment*, 20, 165-179. doi:10.1080/13549839.2013.857646
- Jantje Beton. (2012). *Jaarverslag 2012*. Verkregen op 26 januari, 2015, via file:///C:/Documents%20and%20Settings/Server/Mijn%20documenten/Downloads/Jaarverslag-2012-DEFINITIEF2%20(3).pdf
- Karsten, L. (2005). It all used to be better? Different generations on continuity and change in urban children's daily use of space. *Children's Geographies*, 3, 275-290. doi:10.1080/14733280500352912
- Karsten, L., Kuiper, E., & Reubsat, H. (2001). *Van de straat?: De relatie jeugd en openbare ruimte verkend*. Assen: Uitgeverij Van Gorcum.
- Koning, A. L., & Poort, E. (2013). 'Facts Belang Kindvriendelijke Buitenruimte'. Jantje Beton. Verkregen op 24 januari, 2015, via www.jantjebeton.nl/download/facts_buitenruimte_A5_def.pdf
- Lauwers, H. & Walle, S, van de. (2010). *Nooit Soms Dikwijls. Of hoe de complexiteit van kindermishandeling en -verwaarlozing vatten in een vragenlijst*. Onderzoekscentrum Kind en Samenleving. Gedownload van: <http://docplayer.nl/2755666-Nooit-soms-dikwijls-of-hoe-de-complexiteit-van-kindermishandeling-en-verwaarlozing-vatten-in-een-vragenlijst.html>
- Little, H., & Wyver, S. (2008). Outdoor play: Does avoiding the risks reduce the benefits?. *Australian Journal of Early Childhood*, 33, 33. Verkregen op 18 februari, 2016, via <http://www.playscapecreations.com.au/wp-content/uploads/Outdoor-Play-Little-Wyver-2008.pdf>
- Maas, J., Tauritz, R. L., Wal, A. van der, & Hovinga, D. (2013). *Groene schoolpleinen: Een wetenschappelijk onderzoek naar de effecten voor basisschoolleerlingen*. Vrije Universiteit. Verkregen in januari, 2015, via www.jantjebeton.nl/download/RapportGroeneSchoolpleinen.pdf
- Norðdahl, K., & Einarsdóttir, J. (2015). Children's views and preferences regarding their outdoor environment. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 15, 152-167. doi:10.1080/14729679.2014.896746
- Nuijten, D. J. A. J. M. (2008). *Beleving van boeren voor natuur: Monitoring en evaluatie van de beleving van een natuurgerichte agrarische bedrijfsvoering in de polder van*

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

- Biesland*. Verkregen in februari, 2016, via
http://www.boerenvoornatuur.nl/uploads/downloadables/publicaties/Beleving_BvN_Debbie_Nuijten_AlterraRapport1671.pdf
- Oloumi, S., Mahdavinejad, M., & Namvarrad, A. (2012). Evaluation of outdoor environment from the viewpoint of children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 431-439. doi:10.1016/j.sbspro.2012.02.108
- Richards, C. (2012). Playing under surveillance: Gender, performance and the conduct of the self in a primary school playground. *British Journal of Sociology of Education*, 33, 373-390. doi:10.1080/01425692.2012.659457
- Ridgers, N. D., Stratton, G., & Fairclough, S. J. (2006). Physical activity levels of children during school playtime. *Sports medicine*, 36, 359-371. doi:10.2165/00007256-200636040-00005
- Rowe, K., Shilbury, D., Ferkins, L., & Hinckson, E. (2013). Sport development and physical activity promotion: An integrated model to enhance collaboration and understanding. *Sport Management Review*, 16, 364-377. doi:10.1016/j.smr.2012.12.003.
- Sallis, J. F., Owen, N., & Fisher, E. B. (2008). Ecological models of health behavior. *Health behavior and health education: Theory, research, and practice*, 4, 465-486. Verkregen op 1 februari, 2015, via <http://riskybusiness.web.unc.edu/files/2015/01/Health-Behavior-and-Health-Education.pdf#page=503>
- Snel, N., Timmermans, P., & Meinema, W. (2013). *Buitenspelen 2013: Kwaliteit van de speelomgeving in de eigen buurt*. TNS NIPO. Verkregen op 25 januari, 2015, via <http://www.tympan.nl/pub/buitenspelen-2013&tid=>
- Steketee, M., Tierolf, B., Mak, J., & Brolsma, E. (2012). *Kinderen in Tel Databoek 2012: Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut. Verkregen op 17 februari, 2015, via http://www-nieuw.11.nl/sites/default/files/contenttype-files/kinderen_in_tel_-_databoek_2012_360_bladzijden.pdf
- Rijksoverheid (2012). *Kabinetsvisie Perspectief voor jeugd en gezin*. Den Haag: Rijksoverheid. Gedownload van: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2010/04/09/perspectief-voor-jeugd-en-gezin>

KINDEREN OVER HUN GEBRUIK EN BELEVING VAN DE OPENBARE SPEELRUIMTE

- Stokols, D. (1996). Translating social ecological theory into guidelines for community health promotion. *American journal of health promotion*, 10, 282-298. Verkregen op 20 februari, 2016, via <https://webfiles.uci.edu/dstokols/Pubs/Translating.PDF>
- Thomson, S. (2002). Harmless fun can kill someone. *Entertainment law*, 1, 95-103. doi:10.1080/14730980210001730341
- Thomson, S. (2003). A well-equipped hamster cage: The rationalization of primary school playtime, *Education*, 3, 54-59. <http://dx.doi.org/10.1080/03004270385200231>
- Thomson, S. (2005). 'Territorialising' the primary school playground: Deconstructing the geography of playtime. *Children's Geographies*, 3, 63-78. <http://dx.doi.org/10.1080/14733280500037224>
- Thomson, S. (2007). Do's and don'ts: Children's experiences of the primary school playground. *Environmental Education Research*, 13, 487-500. doi:10.1080/13504620701581588
- Thomson, S. (2014). 'Adulterated play': A empirical discussion surrounding adults' involvement with children's play in the primary school playground. *Journal of Playwork Practice*, 1, 5-21. doi:<http://dx.doi.org/10.1332/205316214X13944535662152>
- Van Gils, J., Seghers, J., Boen, F., Meire, J., Scheerder, J., Vanderstede, W., Vaningelgem, F., & Servaas, W. (2009). *Buiten spelen! Onderzoek mbt de relatie tussen (on)beschikbaarheid van bespeelbare ruimte, de mate van buiten spelen en de gevolgen daarvan op de fysieke, sociale,psychische en emotionele ontwikkeling van de Vlaamse kinderen en jongeren. Meise: Kind en Samenleving*. Verkregen op 7 februari, 2015, via https://lirias-kuleuven-be.proxy.library.uu.nl/handle/123456789/221468?mode=full&submit_simple=Show+full+item+record
- Veitch, J., Bagley, S., Ball, K., & Salmon, J. (2006). Where do children usually play? A qualitative study of parents' perceptions of influences on children's active free-play. *Health & Place*, 12, 383-393. doi:10.1007/s11524-015-9949-0
- Verhoeven, N. (2010). *Wat is onderzoek?: Praktijkboek methoden en technieken voor het hoger onderwijs*. Amsterdam: Boom onderwijs.
- Vonk, J. (2010). *Rapportage Online kwalitatief onderzoek 'spelen op schoolpleinen'. Jantje Beton*. Verkregen in februari, 2015, via [vfile:///C:/Documents%20and%20Settings/Server/Mijn%20documenten/Downloads/Rapport-Spelen-op-schoolpleinen-2010-Jantje-Beton%20\(2\).pdf](vfile:///C:/Documents%20and%20Settings/Server/Mijn%20documenten/Downloads/Rapport-Spelen-op-schoolpleinen-2010-Jantje-Beton%20(2).pdf)

Wardle, F. (1990). Are we taking play out of playgrounds?. *Day care and early education*, 18, 30-34. Verkregen op 22 februari, 2016, via <http://link.springer.com/article/10.1007%2FBF01620038#page-1>